

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában, földszint.
Kéziratokat nem adunk vissza.

Telefon-szám: 151.

ELŐFIZETÉS: Helyben 1 évre 12 frt, 1/2 évre 6 frt, 1/4 évre 3 frt, 1 óra 1 frt. — Vidéken 1 évre 14 frt, 1/2 évre 7 frt, 1/4 évre 3 frt 50 kr, 1 óra 1 frt 20 kr.

HIRDETÉSEK: 6-hasábos petit sor egyszer 8 kr, minden következőnél 6 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Nyilttér sora 20 kr.

KIADÓ-HIVATAL:

ARADI NYOMDATARSASÁG (az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.)

Telefon-szám: 151.

A fordulat.

Arad, május 18.

Lapunk távirati rovatában értesítjük olvasó közönségünket azon teljesen megbízható forrásból vett hírről, melyet Bécsből kaptunk, s mely immár semmi kétséget sem hagy föl az iránt, hogy a korona az ország belbékéjének biztosítása és a nemzeti közérület által mind hathatóssabban sürgetett reformoknak megvalósulása érdekében látba vetette döntő befolyását.

A ki csak egy kissé is behatóbban gondolkozott a helyzet felől — még a főrendiház szavazata előtt — tisztában lehetett azzal, hogy a döntés épen úgy a király kezében van most, a főrendiház magatartásának megszabásában, mint volt akkor, midőn a szabadelvű reformok alapjára állott kormányának a reformok, betervezéséhez a beleegyezését megadta. Hiszen az csak bizonyos, hogy a főrendiház ellenzékének tetemes része olyan dignitáriusok- és főurakból áll, kik hagyományos lojalitásuk mellett a koronának nem parancsa, de csak *intelmé* előtt is feltétlenül meghajolnak.

Épen azért elejétől fogva nyugodtak voltunk az egyházpolitikai javaslatok sorsa iránt. Képtelenség volt elképzelni, hogy a korona csak azért járuljon a legfontosabb és *nélkülözhetetlenebb* reformok egész sorozatához, hogy a kormány és törvényhozás minden erejét és idejét másfél éven át *elbreláthatólag* meddő törekvésekre pazarolja.

A bölcs és alkotmányos fejedelem tisztában volt magával és a helyzettel, midőn az egyházpolitikai reformok előkészítéséhez és parlamenti tárgyalásához

megadta a hozzájárulását. Az országos közérület impozáns megnyilatkozása és a parlament óriási többsége a javaslatok mellett igazolták a kormányt fölfelé s hatalmas pozíciót teremtettek számára a nemzetnél. És hol van az megírva, hogy a mit magyar ország koronás királya és a magyar nemzet közösen akar, annak létrejöttét egy harmadik tényező, néhány főuri szavazat megakadályozhassa?

A főrendiháznak ellenzéki magatartása a klerikális befolyástól eltekintve egy teljesen illetéktelen, illoyalis, sőt bűnös léhassággal fogatosított merénylet által lett előidéztve, midőn a hírhedt *Zichy* Nándor gróf és a vele együtt összeesküdt vatikáni kreaturákkal azt híresztelték szerte, hogy a király csak kényszerből türi a kormányt és annak liberális akcióját s szívéből óhajtja, hogy mindkettő mihamarább megbukjék.

A jelenkornak nincs mértéke ahhoz, hogy *Ferencz-Józsefnek*, a magyar királyok ez-egyik legnagyobb- és legdicsőbbjének uralkodása, és ez uralkodásnak a magyar állam és nemzet felvirágozására szolgált hatása érdeme szerint méltatható legyen e feladatot csak a történet léssen hivatva megoldania. De az kétségtelen és bizonyos, hogy *több méltósággal*, a fejlődési erények bírásából fakadó előkelőséggel magyar király nem viselte Szent István koronáját és kezelte jogarát, mint mostan uralkodó dicső fejedelmünk, és csak e magas erényének adta ismét tanujelét, midőn a parlament két háza közötti tárgyalások merlegébe egyik fél érdekében sem dobta bele kormánypálcáját.

A vita eldőlt; az eredmény által teremtett tarthatatlan helyzet megakasztotta nem csak a törvényhozásnak, de az

adminisztrációnak is a lehetőségét. Es mivel két egyenrangú tényezőnek az ország összes erőt megbénító, s a szerte-húzó forradalmi elemeket fölszabadító, közveszélyesen tarthatatlan helyzetet teremtőellenkezése csakis a harmadik tényező, a korona közbelépése által intézhető el, most már elodázhatlan ezen közbelépés, melynek döntenie kell akár az irányban, hogy a javaslatok napirendről való levétele kapcsán a kormány és az őt támogató többség helyett új választások alapján alakult képviselőházban más kormány más többséggel és más programmal kísértse meg helyreállítani a közrendet, melyet a Vatikánból inspirált klerikális agitáció földolt, akár az irányban, hogy a felsőházban érvényesítse befolyását, s a kormány javaslatainak elfogadtatása által emelje kerékvágásba az ország kizökentett járművét.

Miként hivatkozott sürgönyünk tartalmábólis kitünik, alig lehet már kétséges, hogy a király melyik irányban fogja magas befolyását látba vetni. Az ultramontán pártvezér bécsi kudarcából kitünik, hogy a király együtt érez a nemzettel, és állása magaslatáról világosan belátja a helyzetet, melyet csak úgy lehet tisztázni, ha az elfogultság, hatalomvágy, -osztálygóg és felekezeti türelmetlenség vakmerő előnyomulását fejedelmi szózatával visszaráncsolja.]

BELFÖLD.

A vármegyék tisztviselői.

A vármegyei tisztviselők mandátumának meghosszabbítása tárgyában intézett tegnap fölterjesztést a képviselőházhoz Szatmármegye közönsége.

Bátrak vagyunk sulyt fektetni arra, így szól a felirat, hogy a meghozott 1898: XXIII. t.-cz.

Az „Aradi Közlöny” tárczája.

A könyv.

Kilenczvennyolcz rész víz, egy rész szilárd alkotórész s egy rész só — ez a könyv a szervezet életjelenségeinek tudomására, a physiológia értelmében s a tudomány előtt egyremeg, legyen az a fájdalom, a részvét, szenvedés nyomor vagy a visszaemlékezés könyve, szolgáljon bár a gyenge asszony erős fegyverül vagy legyen nem igaz érzés krökodilkönyve. Az experimentáló buváriat nem mérlegeli másképp, sajtolja azt a szemből bármely lelki emocio, avagy a csikorgó hideg és csipős füst ingere.

A tudomány előtt a szemhéj alá vetődő rovarka, mely könnyezésig izgatja a szemet s az érzésnek bármintó viharja ugyanazon beszámítás alá esik; mindkettő csak inger, mely szövényes idegpályák útján nagyobb tevékenységre serkenti a szemüreg külső zugában, a szemhéj alatt elrejtett babnyi könymirigyét, mely aztán elválasztott s tuleszaporodott nedvét a könnyet, vagy 10—12 csatornácskán át hozza felszínre.

A tudomány nem ismer illuziót, csak a valót keresi és szolgálja; nem ékeskedik, jellemzője az egyszerűség.

A könyvről szólva kizsákmányolhatnám a költők gazdag szótárát, hogy diszitő jelzőkkel illethessem; de nem verset írok róla s ezért ily disszel nem ékesíthetem soraim.

A kísértésnek még sem állhatok ellen. Akármint rögzitem is a gondolkodásom bármint tökélem el magamban, hogy az életfolyamatokat magyarázó tudomány tételeihez ragaszkodom csak, önkéntelenül is fölulolnak képzeletemben egyes képek.

Asztalkája fölé hajolva ül, emlékein elmélázva a bus arcu leány. Szépsége a régi még, de azért itt is, ott is feltűnnek a hervadás nyomai. Arcza már nem oly üde, sötét szemei vesztettek élénkségükből, bágyadtabb fényűek, az ajkak körül egy kis ránc, a termet is mintha vesztett volna már ruganyosságából. Szinte egy róza hervadását véljük látni.

Levélke-csomagot bontogat, egyiken; másikon a levelek közül végig fut szemével régi, teleirott tánczrendekben. betűzget sokat lapozott könyv levelei közül fonyadt, száradt szirmu rózsákat szeleget elő, elröppent édes idők néma s mégis beszédes tanuit és ajkairól fájó, lemondó sohaj rebbent el s szemzugában egy csillogó csepp jelen meg, mind nagyobbra gyűl, elhagyja forrása helyét s lehull, hogy helyet engedjen az utána toluónak.

A visszaemlékezés könyve ez.

Viruló hajadon, — akár egy feslő bímbó telve égő, epedő szerelemmel, lázasan dobogó szívvel szorongatja kebléhez az óhajtott s oly rég várt levélkét, csókjaival borítja, dédelgeti, becselezgeti, akárha élő lény, hogy volna s felcsillan, felragyog fényes szemében az öröm könyve.

Tisztes arczu, galambösz matrona mélyen elmerül egy kedves arczkép szemléletébe, maga elé idézi élő alakját annak, kinek hű mását szemléli. Szinte látja imádata rég elvesztett tárgyát, a mint még csecsemő korban az anyját felismerve, szemecskéi először csillognak fel az értelem fényében, hallani véli első gyógyögését, látni, első mosolyát fülébe cseng csacsogása, látja maga előtt erősödni testét, fejlődni elméjét, a mint de-li ifjúvá fejlődik, míg egy adáz, alattomos betegség virulása közepette tépte ki élte gyökereit s a könyvek feltartóztatlanul toluónak elő a már-már homályosuló szemekből.

Az anyai fájdalom könyvei ezek.

Fázva dideregve húzódnak össze a szegényes viskó kiéhezett, elosenevészedett lakói. Tagjaikat nem melengeti s nyajas otthon életető melege, testöket nem fűdi jól védő ruházat s arcukon az éhség felismerhetetlen nyomai. Az atya rég elhalt, az anyát égy-

után új általános tisztviselőválasztást megejtene lehetetlen, mert ezen törvény végrehajtását akadályozná meg az új általános választás, mely hat évre terjedő jogokat adna a megválasztott tisztviselőnek. Szükséges az 1886: XXI. t.-cz. az általános választásokra vonatkozó részének módosítása, mert az e törvény alapján eszközölt választás megátolná az 1891: XXXIII. t.-cz. életbelépését hat évig, egy már hozott törvény végrehajtását függesztené fel s az általános választás érvényét bizonytalan időre terjesztené ki. Vajon lehetséges volna-e egy jogállamban ily állapotokat teremteni? Azt hisszük, nem, hiszen akkor éppen azon váddal volna jogosan illethető a kormány, hogy e kétes helyzetet a tisztviselőknak képviselőválasztási czélakra akarja felhasználni s a képviselőválasztások után terjeszti be a kinevezésekre vonatkozó törvényjavaslatot. Az 1886: XXI. t.-c. módosítása esetén célravezetőbbnek tekintjük a jelenlegi tisztviselők mandátumának meghosszabbítását egy-két évre, mint az újbóli választás elrendelését bizonytalan időre.

Bécsi felhők.

— Zichy gróf és Windischgrätz. —

Az „Aradi Közlöny” mai távirati rovatának élén egy nagyfontosságú sürgönyt közöl, amelyben el van mondva Zichy Nándor gróf csufos kudarca.

Erre az érdekes fordulatra vonatkozólag éppen kapóra jön most a „Pesti Napló” egy cikke, amelyben „Bécsi felhők” czim alatt — többek közt — ezeket írja.

Mig itthon a kormány lankadatlanul küzd, hogy a kötelező polgári házasság javaslatát partra segítse, Bécsben egyre gyülekeznek a terhes felhők.

Szögyényi-Marich Lászlónak odaérkezése nem véletlen. Szögyényi olyan, mint a tizenhárom szám: mindig szerencsétlenséget jelent — ránk nézve.

Mai lapok jelentették, hogy Zichy Nándor gróf is odaérkezett. Az okozati összefüggés a két államférfi — vagy helyesebben csak férfin utazása közt legfeljebb csak raffinirozott föltevésnek látszott volna s ime, ma mégis ezt sürgönyzik nekünk Bécsből, teljes en megbízható forrásból.

„Zichy Nándor gróf és Szögyényi berlini nagykövet ma Károly Lajos főherczegnél voltak kihallgatáson. Az a különös, hogy a bécsi lapokat felkérték, hogy ezt a kihallgatást ne említsék meg.”

Windischgrätz herczeg Bécsbe való érkezését is jelentik a bécsi lapok, a kik egy idő óta minden ötödik utast a mi levegőben lógó javaslatunkkal hoznak kapcsolatba. Sok van e felburjánzó hírekben, szó sincs

róla, a szertelenségig csapongó fantáziából, (Szinte csoda, hogy még a pápa nem érkezett oda álrúnában,) sok a felületes kombinálásból, sok a hápogó kárörömből, de valami mégis igaz az udvarnál levő keresztény fondorlatokból s ép azért kell, hogy a kormány teljes bizalommal, az egész nemzet óhajához méltó őszinteséggel lépjen a király trónusa elé s ne kérjen kevesebbet, mint a mennyi szükséges, mert ez esetben nem áll az, hogy jobb ma egy veréb, mint holnap egy tűzok — a veréb nem ér semmit.

Eddig forgalomban levő verziók szerint bárói méltóságra emeltetnének: Solyomossy László nagybirtokos s a világi kerület országgyűlési képviselője, bojári Vigyázó Sándor nagybirtokos és Harkányi János, Harkányi Frigyes fia. Elethossziglan pedig kinevezetnek legközelebb: Ciotta János, fiemei polgármester, Emich Gusztáv és Ivánka Imre.

Ugyancsak tegnapi számában az „Egyetértés” ezeket írja:

A nap másik eseménye az, hogy Zichy Ferdinánd gróf, a főrendiházi ellenzék világi vezére, szintén Bécsbe érkezett. Ő róla már határozottan lehet állítani, hogy nem azért jött, hogy információkat adjon, hanem hogy további magatartására vonatkozólag információkat szerezzen. (Már megkapta. A szerk.) Bizonyosan azzal a meggyőződéssel fog innen visszatérni Budapestre, hogy legfelsőbb helyen nem helyeslik azt az agitációt, mit a szabadelvű reform ellen eddig kifejtett. Hír szerint ő felsége Zichy Ferdinánd grófot is kihallgatáson fogja fogadni.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

— Az „Aradi Közlöny” távirati tudósítása. —
Budapest, május 18.

Kezdeté d. e. 10 órakor.

Elnök: Bánffy Dezső br., majd Perczel Dezső.

Jegyzők: Perczel Dezső, Molnár, Papp A kormány részéről jelen vannak: Wekerle Sándor miniszterelnök, Szilágyi Dezső igazságügyminiszter, Hieronymi Károly, Csáky Albin és Tisza Lajos gróf miniszterek.

Hitelesítették a múlt ülés jegyzőkönyvét.

A polgári házasság.

Sághy Gyula nem járul a miniszterelnök határozati javaslatához hozzájárulna,

ha biztosítéka volna, hogy a főrendiház erőszakos eszközök alkalmazása nélkül elfogadja a javaslatot. Erre azonban nincs kilátás, ellenben arra igen, hogy a kormány kézzel még az alkotmány szellemével ellenkező eszközökhöz is nyulni reformja érdekében. Nos, ha egyéb semmi, már egymagában véve ez is azt parancsolja, hogy e javaslattal szemben az a körülmény is, hogy tüntetések voltak, amelyek még a primást sem respektálták...

Károlyi Gábor gr. Na ezt nem hallgatom, mert elalszom tőle. (Károlyi kimegy. Zajos derűtség.)

Meszlényi Gyula: Hát én ultramontán vagyok, de ezt már én sem állom ki. (Meszlényi is kimegy. Még zajosabb derűtség.)

Sághy Gyula a király személyének obligálása ellen is tiltakozik, mert mi lenne, ha egy következő kormány ezzel ellenkező reformba vinné be a koronát? Hiszen ez a korona lejárata volna: Ismételtelen kijelenti, hogy a javaslatot nem szavazza meg. (Helyeslés balfelől.)

Pongrácz Károly gr. a főrendiházi szavazást védi és legkivált a katonaszavazókat, a kiknek a katonai szabályzat megengedi a felsőházban a szavazást, de nem teszi kötelességükké, hogy a kormány javaslatait szavazzák meg. (Tetszés balfelől.) Egyébként a főrendiház érdemet szerzett a javaslat elvetésével, mert az a javaslat csak arra volt jó, hogy kicsavarja egy másik államférfi kezéből a hatalmat, és mert ez a javaslat nem egyéb, mint a hatalomhoz való görcsös ragaszkodás. A sajtó már tulságosan a zsidók kezében van... (Viharos derűtség.) Kérem én nem vagyok antiszemita (Viharos derűtség), csak jó keresztény vagyok...

Endrey Gyula: Jó magyar legyen! (Zajos derűtség.)

Pongrácz Károly gr.: A jó keresztény jó magyar is. Gondolják meg a zsidók és ne felejtsek a türelem fonatát, a mely már lazul, mert elpattan. (Viharos kacagás.) Hogy a főrendiház előtt csak a zsidó suhancz tüntetők voltak, nyilvánvaló abból, hogy a főpapot és főrendeket abcngolás mellett még köpködésekkel is fogadták. Kéri a kormányt, hogy vagy védelmezze meg a főrendeket, vagy mondjon le. Nem fogadja el a miniszterelnök határozati javaslatát. (Helyeslés balfelől.)

Batthyány Tivadar gr. Kálnoky külügyminiszter védelmezi a kormányt támogató lapok támadása ellenében.

Wekerle Sándor miniszterelnök: Mely lapok?

Batthyány Tivadar gróf nem mondja, hogy a kormány lapja támadta Kálnokyt, de támadták a kormánypartot támogató lapok. Pedig, hogy Cziráky Béla gróf a javaslat ellen szavazott, az egész azt bizonyítja, hogy a külügyminiszter nem szólt be ebbe a mi dolgunkba. Ezzel egyben felelt Kullmann János radikális beszédére is. Ezek után szól a polgári házasságról s megszerzi magának azt az áldozatot, hogy az előtárgyaláskor hangozta-

hoz szegzi bénító betegség, a családnak alig van munkaképes tagja. A szegénység ijesztő képe vigyorog hajlékuk minden zugából s a szemérem nem engedi, hogy belőle tökélet csináljanak. Nem képesek nyomorukat vásárra vinni, panaszaikkal nem alkalmatlankodnak senkinek. Egymásután eladogatják ingóságait minden értékesebb tárgyaikat, fekhelyüket megfosztják a takarótól, testüket a ruházattól, egymásután cserélik kenyérré és orvosságra legföltetebb családi ereklyéiket. Most az utolsón van a sor, az elhalt atya egyetlen hagyományja ez s ennek is hasonló sorsra kell jutnia, mert türelmetlenkedik a gyermekek éhezé gyomra, a dermedt tagokat fel kell melengetni s a beteg, erőtlén anya még egyszer a káihoz szorítja a drága emléket s omlik s omlik szemeiből a könnyzapor.

Az ellenség már nem talált dűlni, rombolni valót, városok, falvak felegetve, romokban. A pusztulás kietlen színhelyét ott hagyja az ellen. A pusztult ország visszatért fejedelme végig tekint a romokon s megjelen szemeiben — a gyász könyve...

Alig tudok gátat szabni tollamnak, mely szívesen időzne még e képeknél s szinte félve irom le, hogy a tudomány előtt nem tesz különbséget, ha egy szivar csipős füstje csalja ki a könnyet, vagy a lemondás emlékeit felidéző leány, a szerelmes leányka, fia elvesztett sirató anyja, utolsó ereklyéjét eladó asszony,

vagy országát sirató fejedelem szemeiből facsarja ezt a fájdalmat, a bu és kétségbeesés.

A tudomány nem érzéges, előtte mind e könyv csak víz és só. Ha egy röpködő rovarka vetődik szemhéjaink alá s izgatja a szemteke felületét, a kicsorduló könnyek physiologiai magyarázatát még csak megadhatjuk. Az idegrendszer finom hálózata a testfelületnek minden töszürásnyi helyét s így a szemteket is befedi. Ez idegszálak végét izgatja a szembe került rovarka s ezek által a könnyeket produkáló mirigyeket is. Ha a hidegtől könnyezik a szem, úgy ez a tényező, mely az idegtevékenységet felserkenti. Hogy valamely lelki emotio mint teljesíti ily külső inger munkáját, annak már csak homályosan magyarázatát adhatnók, akár csak az elpirulásnak.

Megpillantunk az utcán valakit, az alak képét szemünk optikai készüléke felfogja s mi akár az örömtől vagy meglepetéstől, akár zavaránkban elpirulunk.

A látott alak képe a szem idegpályáján át az agyhoz vitetik, illetőleg öntudatunkra jut, ennek nyomában egy gondolat vagy érzés támad ugyanott. Innen indul aztán más idegpályákon a láthatatlan mozgás az arczkör véredényeihez, hogy azok kitágulva az arczbőrön jobban áttűnjenek s az arcz elpiruljon.

Csaknem ilyen valamely lelki emotio utja ez is, míg a szemből könnyet fakaszt.

Egy arczkép, hervadt rózsza vagy leveike szemléletekor az agyban öntudatra jut, egy kép a hozzá fűződő emlékekkel, gondolatokkal. Innen indítatik más idegpályákon át a könnyet készítő mirigy gyorsabb tevékenységre s könnyet hullat az anya, a leány szeme.

Hogy a könnymirigy minden érzés nélkül is termelhet könnyet, arról a hamis érzés nem igaz könyve tanuskodhatnak.

A gyakorlat is sokra képes.

A nagy francia tragikáról, Rachelről olvastam, hogy bár egyike volt a leghidegebb nőknek, bármikor, tetszése szerint tudott sirni. Ha a színpadon már kimerítette művészetének összes eszközeit, oly keservesen tudott sirni, hogy a nézők vele sirtak.

Sok függ az egyén idegrendszerétől.

Az erélyes szilárd akaratú phlegmatikus ember szemeiben nem könnyen s csak igaz fájdalomra jelen meg a könny s ez csak igaz könny lehet; az ingerlékeny idegzetű s szanguinikus ember már csekély okra is könnyen sirásra fakad. Ezért a nő a sirásban nagy mester. Ez a nők gyöngessége, talán jobban mondva ereje, melynek férfi alig állhat ellen. Ha a könnyörgés, fenyegetés, hatástalan marad, néhány könny sohasem téveszti el hatását a legedzettebb férfijjal szemben sem.

Az bizonyára tévedés volna, ha a könnyek mennyiségével mérnék a fájdalmat, a részvét, a szenvedés vagy általában az érzés mélységét,

tott argumentumait megismétli és konstatálja, hogy a multkor táptált aggodalmait az utóbbi napok igazolták. Ezért nem is fogadja el a miniszterelnök határozati javaslatát. (Helyeslés balfelől.)

Bessenyei Ferenc személyes kérdésben szól. Reflektáltak a tüntetőkre és ebben a reflektálásban vonatkoztattak rá is. Hát kijelenti, hogy ő nem felejtkezett meg kötelességéről soha. Ő nem abuzgolt sem ultramontánt, sem őket. Ha ott volt a főrendiház előtt, elment oda, mert látni akarta Windischgrätznek az utódját. Ez az egész. (Helyeslés.)

Batthyány Tivadar gróf kijelenti, hogy ő nem czelzett Bessenyeire.

Szapáry Gyula gróf arról akar szólni, hogy legutóbbi beszéde óta történt-e változás? Konstatálja, hogy változás nem történt és ezért ok sincs arra, hogy ő álláspontját megváltoztassa. Az álláspontok rendezését ő is szükségesnek tartja, de arra a rendezésre, melyet a kormány kontemplál, kénytelen megjegyezni, hogy ez a bajokat nem orvosolja. A házasságkötés formáján fordul meg most a kérdés és kijelenti, hogy ettől füg az ország nyugalma is. Tehát itt az ország érdeke követeli a kormánytól, hogy a megkötés formájától tekintsen el és válassza azt a formát, amely a megnyugvást megtekintheti.

Elismeri a ház többségét, de tudja azt is, hogy parlamentáris viszonyaink nem normálisak, mert más elemek támogatásával került ki a szavazásnál ez a nagy többség. Pedig a nem normalis állapot, hogy egyik javaslatot egyik párt támogatásával, a másikat a másik segítségével viszi keresztül. Ez a körülmény csak bizonyítja, hogy még ily többséggel szemben is jogosult, sőt kötelesség az ellenkező véleményt bátran hangoztatni. Hivatkoznak a közvéleményre is. Hát az utóza, melynek zsi-bongását legutóbb hallottuk, a közvélemény? Vagy közvélemény az a sajtó, amely megvalósítható? Ez sem argumentum. Még kevésbé argumentum akkor, ha tekintetbe vesszük, hogy a nemzet nem nyilatkozott ebben a kérdésben. Ha nyilatkozott volna, más lenne a helyzet és ha nyilatkozott volna, akkor ő most más álláspontot foglalna el. (Felkiáltások balfelől: Hát a közigazgatás reformja előtt megkérdezték az országot? (Zaj.) Az adott helyzetben azonban, különös tekintettel a zilált erdélyi viszonyokra, csak aggodva nézi a kérdés kapcsolását. Attér aztán arra, hogy mi kilátás van a javaslat sorsára nézve? Konstatálja, hogy hiába való minden beszéd, mert kétségtelen, hogy a főrendiház ehhez a javaslatához sem adja meg beleegyezését. Ellenben az Apponyi által javasolt formula mellett kilátása volna a Háznak, hogy a főrendek egyetértése a javaslat sorsát biztosítja. Tovább haladva konstatálja, hogy a kormány szakított a 68-ban inaugurált politikával, melyet idáig még a szabadelvűpárt is követett. Haladás helyett az izgalmat szórja el a kormány az országban és ebben nem az igazság konszolidá-

nagyságát. Gyakran épp a legnagyobb szenvedés mértéke az lehet, ha a szenvedőnek kiapadnak könyei. Midőn a fájdalom csaknem elviselhetetlen, a kicsorduló köny valódi megkönnyebbül. — Tiszteljük a könyvet, az úgynevezett "hideg" embernek szemében, mert az bizonyára igaz és mély fájdalom tanúsága.

Igaz könyvek, ritka könyvek, de azért, egy sós tengert tesz ki, a mit már a szenvedés és fájdalom a szemekből kifacsart. Valóságos "sós tengert, mert a phsiologia nem ismer keserű könyveket" s elég prózaisággal tanítja, hogy a könyv alkatrészei közal nem megvetendő az alig egy százaléknyi konyhasó.

A tudomány tanításai nyomán kétségtelenül szétfoszlik nem egy illuziónk s valósággal zavar bennünket a költő élvezetében a midőn énekl:

"De a könyvek fájo könyvek,
Azok vérző szivből jönnek."

De tanítson bár a phsiologia is e könyvekről, elég keserű a könyv, melyet a szenvedés, a nyomor és szerencsétlenség fakaszt s a társadalom az ember kötelessége azokat jótékonyosságával, részvételével fölszarítani.

Dr. E. M.

ozióját fogja elérni, hanem csak épen az ellenkezőjét. A felidézett zavarban nem utolsó, hogy a felekezetek között fennállott békés viszony megbomlott, ami Csáky érdeme.

Budapest, május 18. (Saját tudósítónk távirata.) A képviselőházi ülés további folyamáról tudósítónk a következőket sürgönyzi:

Szapáry kijelentette, hogy Apponyi határozati javaslatát elfogadja. Utána Polonyi fejtette külön álláspontját, nem fogadja el egyik javaslatot sem; maga nyújt be egyet, melylyel mindenekelőtt a főrendiház módosítását követeli.

Az államjegyek bevonása.

— A pénzügyi bizottságból. —

A képviselőház pénzügyi bizottsága Széll Kálmán elnöke alatt tartott ülésében tárgyalás alá vette a közös függő adósság egy részének beváltásáról szóló törvényjavaslatot. Mint helyettes előadó Pulszky Agost ismertette a javaslatot s az osztrák képviselőházban a javaslaton tett módosításokat.

Horánszky a valutarendezés terén nem tartja az itt szóban forgó rendszabályt valami jelentékeny haladásnak. Nem akar különben ezuttal vitát provokálni s álláspontját a házban fogja kifejteni.

Wekerle miniszterelnök kimutatja, hogy az itt szóban forgó rendszabály abszolúte semmi összefüggésben nem áll a bankkérdéssel s megoldásának egyáltalán nem prejudikál. Nincs itt egyébről szó, mint egy lépésről a valutarendezés előfeltételeinek megvalósítása terén, a mely lépést nem is lehet oly jelentéktelennek tekinteni. Egyre ügyelni kellett, épen arra, hogy ne prejudikáljunk a bankkérdésnek s e tekintetben megfelelő rendelkezéseket foglal magában a bankkal kötött egyezmény. Nézete szerint mindent el kell követni, hogy ha politikai és közgazdasági érdekeinknek megfelelő feltételek mellett lehetséges; első sorban a bankkal állapodjunk meg, de ha az nem történhet meg, egy egységes új bankideájától szóló a leghatározottabban idegenkedik. Egyébként ismétli, hogy a kormány ez irányban semmi kötelezettséget nem vállalt, a bank itt, mint közvetítő szerepel, amely szerepe, ha a bankprivilegium nem újítatik meg, meg fog szünni.

Helpf elvű állítaná fel az önálló bank létesítését s csak ha a jelenlegi bank oly feltételeket szabna, amelyek majdnem egyenlők lennének az önálló bank előnyeivel, csak akkor bocsátkoznék vele tárgyalásokba.

Falk a törvényjavaslatot a valutarendezési törvények oly természetes folyamánának tartja, hogy nézete szerint annak lényege ellen kifogást tenni nem lehet. Szólv egy csekélyre nézve talán más véleményen lett volna, nem kezdte volna az egy, hanem az ötven és öt forintosokon, de erre nem fektet súlyt. A bankkérdésről nem akar szólni most, teljesen igazat adván a miniszternek abban, hogy e javaslat semmi tekintetben nem prejudikál a bankkérdésnek. A törvényjavaslatot elfogadja.

Láng súlyt fektetne arra, ha a miniszterelnök nyilatkoznék az iránt, hogy mi a szándéka a további 112 millió államjeggyel.

Wekerle miniszterelnök válaszolja, hogy nézete szerint a 112 millió államjegy is be lesz váltandó s hogy fedezetlen államjegyek nem lesznek forgalomba hagyhatók. Ami azt illeti, hogy a beváltás az egyforintosokkal kezdetik, azt a törvény rendeli, de ha nem is rendelné valutarendezési szempontból, akkor is az egyforintosokkal kellene a bevonást kezdeni.

A bizottság ezek után a törvényjavaslatot általánoságban elfogadta.

Attérván a részletes tárgyalásra, a II. cikkben a beváltási határidőknek félévvel való kitolása az osztrák képviselőház módosításával megegyezőleg elfogadtatott, valamint Horánszky és Láng felszólalása és Wekerle miniszterelnök felvilágosításai után a III. cikket is az osztrák képviselőház módosításával megegyezőleg fogadta el a bizottság és hozzájárult a többi, kevésbé lényeges osztrák módosításokhoz is.

IDÓJARÁS.

Légyemés: reggel 7 órakor 757.3 milliméter, délután 2 órakor 755.2 milliméter. Hőmérsék: reggel 7 órakor C° + 14.3, délután 2 órakor C° + 21.6. Szél iránya és ereje: reggel 7 órakor K. 1, délután 2 órakor DK. 3. Felhőzet: reggel derült, délután borult, szik. Csanadék az utóbbi 24 órában: 2 milliméter égháborúval.

IDÓJÓSLAS.

A központi meteorológiai intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható:

— Május 19. —

Borult. — Eső. — Hőszűnyedés.

HIREK.

Május 19. Szombat. Róm. kath. naptár: Ivó. — Protestáns naptár: Ivó. — Görög-keleti naptár (május 7.): Szt. 7 megj. — A nap két 4 óra 4 perczkor, nyugszik 7 óra 14 perczkor.

Szabadságharczi emléktárgyak országos múzeuma (színházépület, II-ik emelet) nyitva van mindennap délelőtt 10—12 és délután 2—5 óráig. Bemutató díjtalan.

Kölcsey-Könyvtár nyitva van szerdán és szombaton 3—4-ig és pénteken 11—12-ig. Helyiség: Polgári iskola, földszint.

Május 26. Az aradmegyei községi és körjegyzők együletének vándorgyűlése M.-Radnán.

— Előfizetők figyelmébe. Az utazási és fürdő-évszak alatt lapunk kiadóhivatala ez idén is elfogad "turista-előfizetést." Ez intézkedés következtében az utazók és fürdőzők abban a kellemes helyzetben vannak, hogy ha naponként változtatják is tartózkodási helyüket, előleges rendelkezésük szerint mindenütt ott találják már lapunk egy vagy több legújabb számát a postahivatalban (poste restante), vagy az előre kijelölt szállodában. Ily előfizetések-nél, melyeket bármely naptól kezdetettség szerinti időtartamra elfogadunk, feltétlenül szükséges, hogy kiadóhivatalunk idejekorán és pontosan értesítve legyen, hogy mely napokon hová küldje a lapot.

— A Hassinger örökösök póre. Aradváros közgyűlése Klein Ignác hazafias indítványára az aradi vértanúk nevével tudvalevőleg több régi utozát nevezett el. Így nevezte el Leiningen Károly gr. nevével a Hassinger-utczát is. Most, hogy ez az új elnevezés a Hassinger örökösök tudomására jutott, kérvényt nyújtottak be Aradváros tanácsához, a melyben vagy az utca régi nevének végleges visszaállítását, vagy a néhai Hassinger József által a városnak ajándékozott telek árát kéri. Osv. Hassinger Józsefné és gyermekei, mint kérvényezők kijelentik, hogy a hatvanas években, mikor a Hassinger-utczát megnyitották, az örökösök csak azzal a feltétellel engedte át ajándékol a telkéből kihalított 200 négyszögölnyi területet, ha az utca örök időn az ő nevét fogja viselni. Az érdekes kérvényt a legközelebbi közgyűlés fogja tárgyalni s a mennyiben nem a kérelmezők kívánságához képest fogják elintézni, a Hassinger örökösök Aradváros közönségével szemben a rendezés per utjára lépnek.

— Vasuti értekezlet Aradon. A tegnapi nap folyamán nagyobb szabású — tisztán díj-szabási ügyekkel foglalkozó — értekezlet volt Aradon az osztrák és magyar vasutaknak. Az értekezlet az aradi és csanádi egyesült vasutak igazgatósági ülés termében folyt le, és azon, mint halljuk, több fontos, függőben levő elvi határozat került megvitatás alá. Egyiklegfontosabb ujtás az osztrák-magyar vasuti kötetlekben eddig különböző füzetekben foglalt kivételes díj-szabásnak egy közös füzetbe foglalása. A többi tárgy a vasutaknak a díj-szabások felállítására, azoknak elosztására stb. tekintetében való elvi megállapodásait tartalmazta. Az értekezleten jelen voltak: Az osztrák-magyar államvasut társaság részéről: J u g r á f császári tanácsos és Thiel kereskedelmi ügynök, a császár-nándor-éjszaki-vasut részéről: Fránzl

fő ellenőr és Manziarly keresk. ügynök; a kassa-oderbergi vasut részéről: Wieland ellenőr; a szegedi központi leszámloló hivatal részéről: Benedikt főfelügyelő és Rosenberg ellenőr; a magy. kir. államvasutak részéről: Hoffmann főellenőr és Halász ellenőr; a cs. kir. osztr. államvasutak részéről: Schiemerling főfelügyelő és Bandler ellenőr; a cs. kir. szab. busch-tehradi vasut részéről: Spitzer főellenőr, az osztr. észak-nyugoti vasut részéről: Bredl császári tanácsos és Pette ellenőr, végül az arad-csanádi egyesült vasutak részéről: Szathmáry felügyelő, Vas felügyelő, Sándor ellenőr és Brassoványi ellenőr. Az értekezlet d. e. 10 órakor vette kezdetét déli fél 1 órakor befejeztetett. Ez után az egész társaság, mint az aradi és csanádi egyesült vasutak vendége, a mezőhegyesi uradalom megismerésére indult ki fél 2 órakor egy erre a célra berendezett külön vonaton, honnan az esti 10 órai vonattal érkeztek vissza.

— Csiky Gergely sírját szép emlékkő jelzi mely messziről szembetűnik. Most a szomszédos sír tulajdonosai a sírt szabályozni kívánják. A tervbe vett szabályozás szerint Csiky sírja a második sorba szorúlna és az emlékkő sokat vesztené szembetűnőségéből. A köztemetői bizottság a szomszédos sír szabályozását tárgyalván, az ellen nem tett észrevételt. Most Csiky tisztelői lépéseket tesznek a tanácsnál az iránt, hogy a Csiky sírjának a második sorba szorítását ne engedélyezze. Ha a tanács ezt mégis megengedné, akkor a sír áthelyezését fogják kérelmezni.

— Telefon a vasut szolgálatában. Az aradi és csanádi egyesült vasutak tavaly gura-honczai vonalukon kísérletképen telefon összeköttetést létesítettek. A próba várakozáson felüli módon sikerült, úgy hogy az igazgatóság elhatározta, miszerint lassankint minden állomást és őrházat egymással a főállomással összekapcsoltat. Egyelőre további 120 kilométer lesz kiépítve a Egger B. és társa budapesti cég által legközelebb berendezve.

— Feltört waggonok. Az aradi pályaudvaron tegnap éjjel 10 és 11 óra között ismeretlen tettesek öt árukkalteltteherkocsit törtek fel. Négy kocsiból, hogy mi hiányzik, ma még nem lehet megállapítani, mert a feltört kocsikat tovább szállították. Az ötödik kocsiiban rövidárú voltak osomagolva. Ezekből egy vég kanavász, 11 drb hálóing és egy vég finom vászon tűnt el. A vásznat a tettes a pályaudvarban menekülés közben elvesztette. A gyanu Nagy József éjjeli őrt terheli, a kit berugottan találtak meg a pályaudvaron a ki semmire sem akar emlékezni. A vizsgálat folyik.

— Garázda farkasok. A miskeli határban a farkasok igen garázdálkodnak úgy, hogy a legelőről a nyájuk közül szedik élelmi szereiket. Így tegnap egy szopós csikót hurcoltak el a farkasok.

— Fizetésképtelen kereskedő. A bécsi hittelezői védegyelet jelentése szerint Fleischmann Henrik pécsi a ikézmű- és vegyeskereskedő fizetésképtelen.

— Halál a kocsin alatt. Voónán Mihály berzovai lakos — mint berzovai levelezőnk jelenti — a tegnapi nap folyamán olyan szerencsétlenül esett le a Senkucz Bernát iparvasutjáról, hogy a kocsin keresztül a lábán annyira megsebesítette, hogy a vérzés következtében meghalt.

— Meglopta az anyját. Weinberger Ferencz aradi ékszerész üzletében egy K. A. nevű 15 éves asztalosinas potom áron kínált eladásra egy arany karpereczet, mellűt és drágaköves nyakkendőűt. Weinberger idején értesítette a rendőrséget, mely a csemétét a kihágási bíró elé állította. A fiu bevallotta, hogy az ékszereket anyjától lopta s azért akarta eladni, hogy a pénzen cukorkákat vehessen magának.

— A divatárusnő házi tolvaja. című tegnapi hírnkre vonatkozólag kiderítette a vizsgálat, hogy az ott említett Bobojcsó Mária ártatlanul keveredett bele a Lux-féle tolvajlásba, a mennyiben sem orgazda nem volt, sem pedig a gyűrűk kiszedett gyémántköveit nem ő adogatta el. A nála talált női kalapokra nézve pedig határozottan kiderült, hogy azok az ő jogos tulajdonai. Ennyit az igazság és az ártatlanul meghurcolt nő érdekében.

— Ellopott kendők. Farsang Pálné, vidámnevű aradi asszonyt három hét előtt az a szomorúság érte, hogy egyszerre három selymekendőjét lopták el. Hallgatott a kárral s nem tett jelentést a rendőrségnek, mert nem tudott senkit sem gyanúsítani. Tegnap a károsult asszony a piaczon járva, látta, hogy el-síratott selymekendőin Kerekes Pálné akar tudni. A kihágási bíró Kerekes Pálnét átkísértette a járásbírószághoz.

— Új udvari ruházat. Ő Felsője amaz udvari méltóságoknak, kik az udvari ünnepélyeken való megjelenésük alkalmával sem egyenruhát, sem nemzeti öltözetet nem viselhetek, megengedte egy új udvari ruházatot viselését, melynek rajza és leírása annak idején meg fog jelenni az államnyomda kiadásában.

— Pusztító földrengés. Egy Curacaoból new-yorkba érkezett utas megerősíti a marakaibai földrengés pusztításairól érkezett első híreket. Venezuela hat városában a lakosság fele elpusztult.

— Bérkocsi-sztrájk Londonban. Mint Londonból jelentik a bérkocsisok nagyrésze sztrájkol. A sztrájkolók a Hyde-parkban nagygyűlést tartottak, a melyen elhatározták, hogy mindaddig folytatják a sztrájkot, míg a bérkocsi tulajdonosok a bérpénzt le nem szállítják. Egy nem sztrájkolónak a kocsiját felborították; a kocsi a lábát törte.

— Pipázók kongresszusa. Ausztria német pipázó-egyletei a pünkösdi ünnepek alatt tartották negyedik kongresszusukat Bécsben. A kongresszuson 50-nél több klub volt képviselve 200 tag által. A kongresszus alkalmából pipa-kiállítás is rendeztek, mely igen érdekes volt. 500-nál több különféle nagyságu és alaku és különféle időkből származó pipa gyönyörködtet az ilyesmiben gyönyörűséget találó szemeket. A kongresszuson leginkább azt beszéltek meg, hogyan lehetne a pipázást, mely napjainkban már egészen kiment a divatból, újra tekintélyre és tisztességre emelni.

— Egy község veszedelme. Balaton-Henyén tegnap óriási zivatar pusztított, melynek következtében a község mellett levő patak a tartós eső következtében megáradt és elöntötte a községet. Az ár több könnyeu épült házat ledöntött, behatolt a templomba és az iskolába is. A víz az utakat teljesen járhatatlanná tette s a nyomorba juttatott lakosságot a közlekedéstől is elzárta.

— Merénylet egy főszolgabíró ellen. Aranyos-Maróthról írják, hogy Markó János ottani városi jegyző szerdán merényletet követett el dr. Kiss Mihály központi járási főszolgabíró ellen, a ki őt töbrendbeli mulasztásai folytán állásától felfüggesztette. A dühöngő ember három izben lőtt a menekülő főszolgabíró után revolveréből, — szerencsére azonban egyszer sem talált. A merénylet maga tett jelentést az általa elkövetett büntényről.

— Felbonthatatlan ujságok. A földmivélségi miniszter saját hivatalos közlönyének, a „Földmivélségi Értesítő”-nek ingyenes melléklete gyanánt már a folyó év eleje óta egy jól szerkesztett gazdasági képes néplapot küld szét az ország községeibe. Egyre-másra érkeztek azonban a jelentések az alispánokhoz, hogy a jegyzők a néplapot még nem is látták, tehát azt nem is terjeszthetik. Végül kisült, hogy a néplapot azért nem látták a jegyző urak, mert a hivatalos lap, melybe bele van hajtogatva régi szokás szerint hétről-hétre felbonthatlan nyugosik a községhez. Egyik-másik vármegyében tehát rendeletileg kellett utasítani a jegyző urakat, hogy sziveskedjenek a hivatalos lapot néhánapján felisbontani.

— Rejtélyes gyilkosság. Az esztergomi rendőrséget és a büntető bíróságot egy felletre rejtélyes gyilkosság foglalkoztatja már napok óta. Egy elbocsátott vasuti alkalmazott 16 nap előtt jelentkezett a pozsonyi rendőr-

ségnél, előadván, hogy Pozsonyban a Duna mellett egy embert agyonütött és a Dunába lökte. A pozsonyi rendőrség táviratilag értesítette a Duna melletti hatóságokat, hogy ha egy vízbe fult hullát kifognak, értesítsék erről táviratilag a pozsonyi rendőrséget. — A meggyilkolt ember holttestét a Dunából ki is fogták s erről a pozsonyi rendőrséget táviratilag értesítették. Máksay Ferencz törvényszéki orvos boncolta a hullát Gönczy vizsgálóbíró jelenlétében. A fején egy tompa ütést konstatált. A felosztásnak indult holttesten teljes vizsgálatot nem lehetett fogantositani.

— A fogadatlán prókátor. Van a parlamentben egy kellemetlen ur. A függetlenségi és 48-as pártnak örök letagadni valója, hogy ez az ur ott vezérszerepet játszik, Mikor arról volt szó a pártkörben, hogy ki beszéljen a „M-g” cikke ügyében. Hoitsy Pált jelölték, bár az a bizonyos ur minden áron magának szeretne volna megkeríteni ezt a mandátumot. Történt azonban, hogy Hoitsy elővasta ülés előtt a vezérigazgató nyilatkozatát, s annakutána egy csöpp kedvet sem érzett a beszédhez. Ekkor aztán előállt a fogadatlán prókátor, s felhasználva a napirend előtti vitát, a személyes kérdést és a félremagyarázott szavai helyreigazítására kérhető engedélyt rettenetes beszédekhez fogott, rémületére saját megdöbönt pártjának, mely azonban most már követte vakon, muszájból! A prókátor ur neve p-vel kezdődik, az arca fekete, s a legnaivabb ember sem hiszi el róla, hogy Eötvös Károly nagyon szereti.

— Rákóczy hamvai. Kassa város törvényhatóságának tanácsa tegnap tartott ülésében tárgyalta a Rákóczy-szobor és a Rákóczy-hamvak ügyében a polgárság értekezlete nyomán hozzá beterjesztett memorandumot és egyöntetűleg elhatározta, hogy a szoborkérdés megvalósítására 50 tagból álló bizottság kiküldését fogja javasolni a legközelebbi közgyűlésnek, továbbá, hogy a város a szobor javára 10.000 frtot adjon évenkénti 1800 frtos részletben; a hamvak hazaszállítása ügyében pedig okadatolt kérvénnyel járuljon a kormány és parlament elé, hogy a hamvak Kassán helyeztessenek el, még pedig a székesegyházban. A tanácsjavaslatait még a május hóban tartandó közgyűlés elé terjeszti.

— A svéd király a monte-carlói játékbarlangban. Milanóból oly hírt jelentenek, mely bizonyos pikáns ist nem nélkülöz. II. Oszkár svéd király és fia, a trónörökös, állítólag szerencsét próbáltak a monte-carlói játék-barlangban. De Fortuna nem volt hozzájuk kegyes és egy negyed óra alatt 48 000 frankot vesztek. Apa és fiu meglehetősen lehangoltan távoztak a játék-teremből. A két királyi játékos bizonyára azt remélte, hogy a napfényes, nyájas Monte-Carló szeretetreméltóbb lesz hozzájuk, mint a hideg északi parlament, a mely tudvalevőleg nemrég megtagadta a trónörökösötől az apanaget. De a hazard-játéknak sajtáságosan konzekvens személye, hogy a koronás-főknek nem kedvez; szomorúan tapasztalta ezt Milan király és a walesi herceg is valószággal fejedelmi játék-veszteségekkel dicsekedhetik.

— Egy fiatal leány regénye. Pozsonyban tegnap egy, ruházata után itélve a jobb osztályhoz tartozó fiatal leány holttestét fogták ki a Dunából. Ruhája „J. G.” betűkkel volt megjelölve. A holttest személyreírása egyezik a Bécsből hó 1-én eltűnt Gross Jozefinével. Gross Jozefin egy 17 éves, karcsu, igen csinos, szőke leány, a mult évben került trencsénmegyei Marikovából Bécsbe, hol mint könyvelő kapott alkalmazást. Ez évfebruár havában elvesztette állását s csak hat heti keresés után sikerült neki újabbat találni egy en gros-üzletben. De alig foglalta el állását, mindjárt föl is mondtak neki s hó 1-én már ismét hely nélkül volt. A fiatal leányt ez nagyon elkésé-ritette. Még aznap este eltávozott rokonának, Gimpei Márkus azabónak lakásáról, ahol két levelet hagyott hátra, melyeknek egyike szüleihez, a másik pedig rokonaihoz volt intézve s melyekben kijelenti, hogy a Dunába öli magát. Egy pénzügyőr aznap este 10 órakor látott is egy hölgyet a Dunába ugrani az

északi vaspályahid mellett, de minden erőlködése dacára sem bírta kimenteni. A szeméyleírás egyezett az eltűnt leányéval. Most Pozsony mellett fogták ki a holttestét. Marikovában lakó szüleinek azt írta, hogy miután már úgy is sokat költöttek rá s még öt gyermeket kell fölnevelniök, nem akar többé terükre lenni.

— **Lázító pópák.** Szatmármegyei **A p á r ó l** írják: Folyó hó 14-én két kopott ruhájú idegen pápa járt a faluban kéregetni egy templom építése javára. De amint később kitudódott, nem a gyűjtés volt a cél, hanem a lázítás. Az idevaló paphoz hívták az oláhok erőseit, azon czélből, hogy este támadják meg a magyarokat és izraelitákat. Meg is tették volna, ha az ide való urak erről értesülve, nem sürgönyöztek volna Szatmárra és Váraljára csendőrökért. Estefelé az oláhokat csoportosan lehetett látni az utczán sugdolózva. De csakhamar elment a kedvük, mikor a szolgabíró a szatmári és váraljai csendőrökkel látták. A csendőrök egész éjszaka az utczán voltak. Másnap reggel a szolgabíró több csendőrrel a lázító pópák után ment.

— **Pályázatok.** Albírói állásra a siklósi járásbírósnál 2 hét alatt; bírói állásra a mohácsi járásbírósnál két hét alatt; jegyzői állásra a pécsi járásbírósnál 2 hét alatt; jegyzői állásra a mohácsi járásbírósnál 2 hét alatt; jegyzői állásra a pécsi törvényszéknél két hét alatt; jegyzői állásra a sásdi járásbírósnál két hét alatt.

HYMEN.

Nichtenhauser Mór aradi nyomdász f. hó 24-én esküszik örök hűséget a gyulai izr. templomban **Friedman Salamon** ottani kereskedő szép leányának, **Matild** kisaszonynak.

GYÁSZROVAT.

† **Fábián Gábor.**

... Végst mosolyga orozád
S a halál leszdede róla szép rózsáidat.

Egy heti kínos szenvedés s az öröklét nazájába költözött a fiu, magával vive a család melegségtől sugárzó szeretetét, örömet, büszkeségét...

Micsoda erő, hatalom vezeti azt a kezét, mely mit sem tekintve, szinte durván nyul a természet szinpompás mezejére, hol a jövő nemzedéke sarjadzik?

Micsoda titkos sugallat az, mely e virágos mezőről épen a legszebbet, legtöbb reményre jogosítót szakítja le?

Nem tudunk felelni, szó nem jó ajkaink csak siratjuk a virágot, mely felcsattanása előtt törött ketté derékba...

Mi siratjuk, de vajon tudjuk-e el is gondolni az anya fájdalmát, ki virrasztó szemmel, rettegő lélekkel már egy hete remeg a sejtelemtől is, mely ma már borzasztó tény; tudjuk-e elképzelni az atya fájdalmát, ki a szeretett gyermekre záradó koporsó födele alá összes reményeit temeti?...

Ne szóljunk be a fájdalomba, a profán szó csak szentségtelenít, csak élesíti a metező fájást. Képzeltő lelkem azért mégis szívem mélyéből felszakadó sóhaj szárnyán a közel multba száll...

Emlékezem...

Magam előtt látom felnyult természet, őszintén tekintő szemét, a nyílt kifejezést vonásain, s mintegy kényszerülve érzem utána gondolni: e természet most megroskadt, e szemek már homályosak s a vonások merevültek. O hányféle alakban látom magam előtt élénken, tisztán s mégis e meg-megjelenő alakok kaoszából egy mindenkéül kivállik: vidám, mosolygó gyermekhadat látok, köztük magam is, kik mind örülnek, mind mulatnak s szigorú táncmesternő vigyázó tekintete alatt s mindnyájok között legvigabbnak, legélénkebbnek **G a b i t** látom...

Es most mindennek vége. A halál szele meglibegtette, azután eloltotta az élet lángját.

F á b i á n Gábor ez évben a nyolczadik gimnásiumot végezte Budapesten. Egy hete hogy hazajött ünnepelni s már a hazaérkezés napján erős főfájásról panaszkodott, másnap azután a főfájás annyira kirozta, hogy ágyra kellett feküdnie és az orvos differitist konstalt.

Ettől a naptól vívódás volt élete a halállal, mely tegnap délután a rideg halál győzelmével fejeződött be.

Városszerte megdöbbenést és részvétet keltett az általános tisztelőben becsülésben és szeretetben álló főispáni család, egy elött még a sejtelemben sem élő nagy gyásza.

A fájdalomtól lesújtott család gyászjelentését az alábbiakban adjuk:

F á b i á n László és neje szül. **Telbisz Lujza** a saját, valamint gyermekeik **Ella Margit** és **Senk Ferencz**, özv. **F á b i á n Gábor** né szül. **Telbisz Francziska**, továbbá **F á b i á n Lajos**, neje szül. **Rieger Leona** és leánya **Anna** nevében megtört kebelvel jelentik forrón szeretett fiuk, a felejtethetlen testvér, unoka, unokaöcs és unokatestvér **F á b i á n Gábornak**, folyó hó 18-án d. u. 1 és fél óraker, életének 17 ik évében bekövetkezett halálát. A megboldogott drága halott földi maradványai folyó hó 19-én d. u. 5 óraker fognak Aradon, a köztemető halottas házából az ev. ref. egyház szertartása szerint a családi sírboltba örök nyugalomra helyeztetni. Arad, 1894. május 18. Béke hamvainak! **Aladás emlékének! Csutak Károly.** „Entreprise des Pompes Funebres“ Arad.

† **Strausz János** elhunytáról részvételt vetük az alábbi gyászjelentést. Özv. **Strausz Jánosné** szül. **Ferber Teréz** saját, úgy számos rokonai és jóbarátai nevében is fájdalomtelt szívvel tudatja felejtethetlen férje illetőleg rokonuk **Strausz János**, nyug. m. kir. államvasuti mozdonyvezetőnek, folyó hó 18-án, hajnali 2 óraker, életének 58-ik s boldog házasságuk 7 ik évében, hesszas szenvedés után történt jobblétre szenderültét. A boldogult hült testmei május 19-én, d. u. 4 óraker fognak Borona-utcz 48. szám alatti házból a helybeli róm. kath. közsírkertben örök nyugalomra tetetni. Az engesztelő gyászmise áldozat május 22-én, d. e. 10 óraker fog. a t. Minorita-utcz templomában a mindenhatónak bemutatni. Béke poraira! Arad, 1894. május 18.

EGYLETEK, TARSULATOK.

(*) Az állatvédő egyesület tárgyában, multkori igretünkhöz képest, értesítjük az ezen eszme iránt érdeklődő közönséget, hogy dr. **Szalkay Gyula** a fővárosi „Országos állatvédő egyesület“ igazgatója, a mai — május 19 — esti vonattal Aradra érkezik, azon czélből, hogy holnap, vasárnap folyó hó 20-án az állatvédés közgazdasági fontosságáról értekezék. Az értekezés helye a helybeli **Lyceum diszterme**, ideje: vasárnap délelőtt 11 óra. Az értekezésen megjelenhetik az állatvédés barátai felnőttek és mindkét nembeli serdültebb ifjak.

MULATSÁGOK.

(=) A polgáristák majálisa. Az esőzés egész komolyan ellentétbe helyezkedik a majálisokkal. Csak az imént mosta el a kis leányok majálisát s tegnap már ismét komolyan veszélyeztette a polgári fiúiskola növendékeinek mára kitűzött tavaszi mulatságát, a mely fölött egész napon lógni fognak a terhes, szürke fellegek. Ha kiderül, annál fényesebb lesz a majális sikere, minél jobban veszélyeztette a sok hulló áldás.

SZINHÁZ, IRODALOM, MŰVÉSZET.

* **Ben Ali Bey**, a híres indiai és egyiptomi csoda-büvész, az este tartotta második előadását az aradi színházban, ismét nagy közönség előtt, a mely meleg érdeklődéssel kísérte a rendkívül ügyes és szemkápráztató mutatvá-

nyokat. A mutatványokat már tegnap behatóan ismertettük, itt csak azt emlitjük még fel, hogy valóban érdemes azokat megnézni s ki még nem látta, siessen a színházba. **Ben Ali Bey** még ma és holnap játszik, vasárnap este bucsuelőadását tartja.

* „**Budapesti könyvesház**“ czimen új szépirodalmi folyóirat indult meg **Ács Endre** szerkesztésében. A folyóirat előfizetési ára 1 évre, (12 füzetre) — 2 korona, (1 frt) — postai bérmentes küldéssel.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ **Rosszul számítottak.** **Rácz József** sarkadi lakos folyó év elején betért **Csermőre**, hol is **Kohn Vilmos** korcsmájába ment és **Nagy Sándor** után tudakozódott. A korcsmában lévőek közül ketten, ugymint **Bercse Mihály** és **Alexa Krecsun** ajánlkoztak, hogy majd elvezetik őt, hanem előbb tán innának egy keveset. **Rácz József** hozatott is pálinkát és hármásban iddogáltak csendesen. Mikor aztán elfogyott az ital, felkerekedtek, hogy elkísérjék **Rácz Józsefet**. Montek már jó ideig egyszer csak látja **Rácz**, hogy egész különös irányban mennek. Szólt is vezetőinek, hanem ők csak erősítették, hogy jó uton járnak. Pedig nem jó uton jártak, mert **Rácz Józsefet** kivezették a temető mellé és ott megvervén őt, elrabolták a tárczáját és a pálinkás üvegét. Hanem valószínűleg csalódtak, mert a tárczában csak 2 frf 50 krajczár volt. Ebbe az ügyben tegnap volt a végtárgyalás és **Bercse Mihály** kapott 3 évi és **Alexa Krecsun** 2 és fél évi fegyházat. **Lukács Mária** ki vadházasságban élt **Bercse Mihály**val és annyiban volt bűnös ezen ügyben mivel a lopott pénzt és tárczát ő rejtette el, egy hónapra itélték.

§ **Cserekereskedés.** **Libus György** és **Molnár Balázs** pécskai lakosok a régi világ cserekereskedését akarták felújítani egy olyan tettel, melyet a kir. törvényszék a tegnapi végtárgyaláson büntetett. Nevezett urak ugyanis egy szép öszi délután bementek a tilos kukoriczába és vagy száz csövet tördeltek le, a melyeket azután elcseréltek egy libamájért, mely körülmény mindenestire, inyencségükre vall. Ezt a kis germandériát **Molnár Balázs** 6 hónappal fogja megfizetni. **Bajtársát** **Libus Györgyöt**, egyelőre körözik.

TÁVIRATOK.

A fordulat Bécsben.

A tegnapi nap folyamán teljesen autentikus és megbízható forrásból kaptuk a következő nagyfontosságú hírt, melynek valódiságához semmi kétség nem férhet:

Bécs, május 18. (Saj. tud. táv.)

Zichy Nándor itt határozott kudarczot vallott s ma hosszú órral távozott, magával vivén azt az illetékes helyről kapott jó tanácsot, hogy hagyjon fel agitációjával és ne feszítse túl a hürt. Elhatározott dolog, hogy az ellenzéki főrendek ügyét **Kálnoky gróf** sem fogja tovább támogatni.

Horváth képviselők Budapesten.

Budapest, május 18. (Saj. tud. táv.)

Ma este utazott el 58 horvát képviselő a magyar képviselőház meghívására külön vonaton Budapestre. Velük utazott gróf **Khun-Héderváry** horvát bán is.

Ugron határozati javaslata.

Budapest, május 18. (Saj. tud. táv.)

A képviselőház holnapi ülésén **Ugron** is szándékozik felszólalni, hogy a változatoság okáért határozati javaslatot nyújtson be.

Párbaj.

Budapest, május 18. (Saj. tud. táv.)

A **Miklós-Drakulics** párbaj délután 4-kor ment végbe. Heves összezapás után **Miklós** fején rövid vágást, **Drakulics** a kézfejen lapos ütést kaptak.

Memorandum-pör.

Kolozsvár, május 18. (Saj. tud. táv.)
Comsavadlott a kihallgatáson tagadta, hogy olvasta volna a nyilatkozatot, melyet Ratiu és ő irtak alá. Most kiderült, hogy a nyilatkozatot maga Comsa írta. Comsa zavartan mentegetőzik. Elnök konstatálja Comsa zavarát és ellenmondását. Elnök kiküldi a törvényszéki orvost Albini vádlott megvizsgálására, ki a betegség ürügyével haza kérekedik.

Kolozsvár, május 18. (Saját tud. táv.)
A tárgyalás folyamán Ratiu bizonyítja, hogy a memorandumot 1881-ben határozták el és fogadták el. A nyilatkozatot csak azért írta alá mert Brote erre kérte. Hosszas kérdezősködés után megmarad teljes fogadása mellett. Christa Miklós consistoriumi ülnök az ülésen résztvett és a memorandumért a felelősséget elvállalja. A románság éljenez, mire az elnök a halgatoságot rendreutasítja Barbu Patritiu a terjesztésre nézve vallja, hogy ő terjesztette a memorandumot, hanem az asztaláról elvitték. Trizon Gábor sanálja, hogy a gyűlésen nem volt jelen. Az összes vádlottak kik jelenvoltak bizonyítják hogy nem volt jelen a gyűlésen és deputatióban nem vett részt. A tárgyalást be-rekesztették.

Ováció.

Sopron, május 18. (Saj. tud. táv.)
A szabellvü polgárság Széchenyi Bélának a főrendiház beszédeért fényes ovációt rendezett. Elhatározták hogy üdvözlő levelet nyújtanak át, beszédét magyar és német nyelven kin yomatják és terjesztik a lakosság között. Különvonaton mennek Széchenyire az üdvözlő átadására.

Öngyilkosság.

Bécs, május 18. (Saját tud. távirata.)
Csalassert az üldözött Schockinger Wilfried báró föbelötte magát, meghalt.

Orosz igazgató tanár Magyarországon.

Pétervár, május 18. (Saj. tud. távirata.)
Az igazságügyminiszter a nyár folyamán Sent-Iler Sándort, a pétervári tanító szeminárium igazgatóját Magyarországra küldi, hogy tanulmányozza a vasárnapi ipar- és előkészítő iskolákat, melyeket Oroszországban is meg fognak honosítani. Azonkívül az ipariskolai előadás módszerének tanulmányozására két tanárt küldenek Magyarországra, kik azután tapasztalataikról a miniszternek jelentést fognak tenni.

Kereskedelmi szerződések tárgyalása.

Pétervár, május 18. (Saj. tud. táv.)
Az Oroszország és Pétervár között folytatott kereskedelmi szerződéses tárgyalásokat befejezték s a két állam köztiszerződést már ratifikáltak.

A beteg tábornok.

Varsó, május 18. (Saj. tud. táv.)
Gurkó tábornok betegségéből annyira felépült, hogy legközelebb Dél-Franciaországot odahagyva, Baden-Badenbe utazik, hol szintén egy ideig időzni fog, azután Olaszországon keresztül Varsóba tér vissza.

Tűz Varsóban.

Varsó, május 18. (Saj. tud. távirata.)
Mariampol, 8000 lakosu orosz város teljesen leégett, állítólag gyufagyújtásból.

A KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL.*

Nyílt válasz X. Y. tanító urnak.

Czímemre küldött azon megkeresésére, hogy az Aradvidéki Tanítóegylet pályateteleinek e hó 20-án lejáró határ ideje meghosszabbítottassék, van szerencsém tisztelettel — s óhaja szerint e lapok útján arról értesíteni, hogy kívánsága nem teljesíthető, mivel az idei közgyűlés f. hó 30 és 31-én leend s így az esetleg ezután beérkezendő pályaművekről jelentést amugy sem tehetnénk. Annyit azonban közölhetek, hogy a pályázat nem egészen meddő. A határidőt különben is az igazg. választmány állapította meg s így a halasztási jog is ezt illeti. Választmányi ülést ezen egyetlen tárgy miatt összehívni nem találok szükségesnek kivált névtelen megkeresésre.

Tisztelettel:
CSIK JANOS,
h. egyesületi elnök.

Válasz.

Az „Arad és Vidéke“ f. évi 1112-ik számában foglalt, „Az üldözött Pituk“ ozimü cikkre. Pituk Béla rágalmait nem bánom, Csak a gáji kis fiukat sajnálom.
Világos, 1893. május 16.

PASKUTZ MÁRK,
esperes.

KÖZGAZDASÁG.

Vetések állása.

Az időjárás folyton változik; és pár óráig sem állandó. A derült időt, a másik órában már zápor vagy csendesebb eső váltja fel; helyenkint jégeső szokott pusztítani. Az abnormis időjárást tetézi még az is, hogy reggelenként ködös az idő; Tegnap reggel ködöt jeleztek ismét a Tisza Maros szögénél; jégeső is volt ezen a vidéken nevezetesen Nagy Lakon.

A gabonaneműek a kedvező esős időjárás folytán — ahol még nem volt eső most is gyengék a vetések — szépen gyarapodnak; a sok esőt csupán a duna jobb partjának némely vidékén panaszolják. A tavaszi gabonaneműek átlagban véve kielégítően állanak; helyenkint ezek is szenvednek még a szárazságtól. A kapás növényekre és kaszálókra igen jó a mostani időjárás, ámbar a mesterséges takarmányműek száritására kedvezőtlen. Igen sok helyen a lekaszált luczernát mossa az eső. A réteken jól fejlődik a fű; helyenkint igen szép a levegő is. Az alföldi részeken a szárazság miatt sok rét és legelő csaknem most is kopár. A gyümölcsfák gyönyörűen állanak; szórványosan azonban hernyók és cserebogarak jelentékeny kárt okoznak bennök. A szőlők jól állanak.

Talpas máj. 16. Az eső hiánya folytán a buza, rozs, árpa és u zab alig fejlődnek noha még nem állanak rozsul, mégis nagyon kívánatos volna egy jó kiadó eső; az őszi buza és rozs 7-7 m. mázsa termésre nyújt kilátást. Az őszi buzában több helyen a hesszeni légy kárt okoz. Az árpában és zabban a lema melanopus mindinkább terjed s pusztít. A kukoricza most kél, de gyengén; a burgonya még türethetően áll, kapálják. A legelők csaknem egészen kopárok. Gyümölcs igen szépen mutatkozik.

Nagyak, május 16. Tegnapelőtt és ma erős köd ereszkedett alá, de kárt aligha tett, minthogy az ég boros volt. A vegetáció meglehetősen jól áll s a gabona közepes termést ígér. A várható termés holdankint: buzából 6-7 mm., roszból 6-8, zabból 4-5, árpából 3-4 mm., tengeri és burgonya meglehetősen jól áll. A buza térdig ér, míg a rozs itt-ott virágozik. Tengeri kapálása folyamatban van. Luczernát lekaszálták.

— Az aradi közuti vaspálya és téglagyár részvénytársaság forgalmi kimutatása. Szállított 1894. május 1-től 15-ig 23,950 személy, bevétel 2341 frt 75 kr. — Szállított 1893. május 1-től 15-ig 18,708 személy, bevétel 1852 frt 65 kr. Szállított 1894. jan. 1-től május 15-ig 141668 személy, bevétel 14050 frt 70 kr. Szállított 1893. jan. 1-től május 15-ig 130,250 személy, bevétel 13079 frt 70 kr. Szállított 1894. május. 1-től 15-ig 3426590

* Az e rovatban kiadott közérdekű közlemények díjtalanul közöltnék és a felelősség a beküldőt illeti.
Szork.

kilogramm teher, bevétel 1288 frt 69 kr. Szállított 1893. május 1-től 15-ig 3623450 kilogramm teher, bevétel 1479 frt 70 kr. Szállított 1894. jan. 1-től május 15-ig 31709400 kilogramm teher, bevétel 13174 frt 31 kr. Szállított 1893. jan. 1-től május 15-ig 27426510 kilogramm teher, bevétel 11886 frt 45 kr.

S z e s z ű z l e t .

— Május 18. —

Mai jegyzéseink: Készáru nagyban nyors szesz 53.50, kicsinyben 54.— hordó nélkül, per 100 liter $\frac{1}{2}$ beáérvo 35 frt fogyasztási adót.

Budapesti gabnatözsde.

— Az „Aradi Közlöny“ távirati tudósítása. —
Budapest. május 18. d. n. 5 óra.

Gabona	Állás	Irányzat	00 kilogramm frt
B u z a	bánsági	csend.	6.85 — 7.10
	tiszavidéki	—	6.70 — 7.10
	pesvidéki	—	6.85 — 7.10
	fehérmezei	—	6.65 — 7.10
	bácskai	—	6.75 — 7.15
észak-magyarországi	—	—	—
R o z s	—	lanyha	5.20 — 5.35
Á r p a	takarmány	csend.	5.95 — 6.30
	égetni való	—	6.55 — 7.40
	sörfőzdei	—	7.90 — 9.—
Z a b	—	lanyha	6.70 — 7.10
T e n g e r i	bánsági	lanyha	—
	másnemű	—	4.70 — 4.80
K á p o s z t a - r e p c z e	—	lanyha	—
K ö l e s	—	csend.	3.80 — 4.25
S z a v a n t a r t a s	tavasza	lanyha	7.01 — 7.03
	junius 1894	—	6.73 — 6.75
	ősze	—	5.50 — 5.52
T e n g e r i	május-junius 1894	lanyha	4.72 — 4.74
	szept-október 1893	—	4.88 — 4.90
Z a b	Budapest sz. tavaszra	lanyha	5.74 — 5.76
	Budapest sz. ősze	—	—
K á p o s z t a - r e p c z e	aug.-szeptember 1893 szilárd	—	10.10 — 10.20

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

O. N. dr. (Brassó) Hirdetést nem tehetünk közzé a szerkesztőségi részben. Méltóztatassék kérelmével a kiadóhivatalhoz fordulni.

— (Budapest) Sajnáttal bár, de kénytelenek voltunk félretenni, mert azt a témát, mely körül b. cikke forog, tegnapi vezércikkünkben és ugyanoly szellemben pertraktáltuk.

Felelős szerkesztő. Vass Géza.

NYILTTÉR.*

NAGY

KATONA-HANGVERSENY.

Ma szombaton, május 19 én és minden következő szombaton.

Kedvezőtlen idő esetén a teremben.

Akár esik!

Akár nem!

Dobranszky Márton

(ezelőtt Wittmann)

sörcsarnok és éttermében

a 33-ik gyalogezred zenekara által

HANGVERSENY

rendeztetik változatos műsorral, ez alkalommal a zenekar új karmestere, Riezl ur, személyesen fog vezényelni.

Kitünő ételek, hamisítatlan italok, valamint pontos, jutányos és lelkiismeretes kiszolgálatastról legjobban gondoskodtam, miért is a nagyérdemű közönség szives pártfogásáért esedezem

kiváló tisztelettel:

Dobranszky Márton,
vendéglős.

Abonement á la carte 20% engedmény, szivesen elfogadtatik.

Kezdeté 8 órákor.

Belépti-díj 20 kr.